

**Hans Helighet Påven Franciskus budskap
för firandet av den femtionde världsböndagen för fred
1 januari 2017**

Ickevåld som fredspolitik

1. I början på det nya året vill jag framföra uppriktiga fredshälsningar till världens folk och nationer, till statsöverhuvuden och regeringar, och till religiösa aktörer liksom till samhällsaktörer på olika nivåer. Jag önskar fred till varje människa, och jag ber att Guds avbild och likhet i varje person ska få oss att se på varandra som en helig gåva utrustade med en oändlig värdighet. Låt oss respektera denna vår ”djupaste värdighet”,¹ särskilt i konfliktsituationer, och så göra ett aktivt ickevåld till en livsstil.

Det här är det femtionde budskapet för världsböndagen för fred. I det första budskapet vände sig påven Paulus VI ytterst tydligt till alla folk, inte bara till katoliker. ”Mänsklig framgång kan endast ha freden som en sann inriktning – och inte spänningar orsakade av ärelysten nationalism, eller erövringar med våld, eller förtryck som tjänar som en stöttepelare för en falsk samhällsordning.” Han varnade för att ”man försöker lösa internationella motsättningar bara genom avskräckande och mordlystet våld istället för att lösa dem på ett förnuftigt sätt genom förhandlingar grundade på lag, rättvisa och rättfärdighet.” Han prisade sin företrädare, den Helige Johannes XXIII, som i encyklikan *Pacem in Terris* skrivit att ”känslan för och kärleken till fred har sitt ursprung i sanning, rättvisa, frihet och kärlek”.² Under de femtio år som gått har dessa ord varken förlorat i betydelse eller aktualitet.

I det här budskapet vill jag reflektera över *ickevåld* som en fredspolitik. Jag ber Gud att hjälpa oss att öva oss i ickevåld i våra djupast personliga tankar och värderingar. Må omsorg och ickevåld bestämma hur vi behandlar varandra som individer, i lokalsamhället liksom internationellt. När de som fallit offer för våld förmår stå emot frestelsen att hämnas, blir de högst trovärdiga förespråkare för ett fredsarbete präglad av ickevåld. Må ickevåld bli ett kännetecken för våra beslut, våra relationer och handlingar på såväl lokal nivå och i vardagliga situationer liksom också i det politiska livet i alla dess former.

¹ Apostolisk Exhortation *Evangelii Gaudium*, 228.

² Paulus VI, Budskapet till första världsböndagen för fred, 1 januari 1968.

En söndrad värld

2. Medan förra århundradet såg förödelsen av två dödliga världskrig, hot om kärnvapenkrig och ett stort antal andra konflikter, så är vi sorgligt nog inbegripna i ett fasaväckande världskrig som utkämpas bit för bit. Det är inte lätt att veta om vår värld är våldsammare än tidigare, eller om våra moderna kommunikationsmedel och större rörlighet har gjort oss mer medvetna om våld, eller tvärtom, alltmer vant oss vid det.

Under alla omständigheter vet vi att detta ”gradvisa” våld, av olika slag och på olika nivåer, orsakar stort lidande: krig i olika länder och på olika kontinenter; terrorism, organiserad kriminalitet och oförutsedda våldshandlingar; övergrepp på migranter och offer för människosmuggling; ödeläggelse av vår miljö. Vart leder allt detta? Kan våld någonsin uppnå bestående värden? Eller leder det bara till hämnd och en serie av dödliga konflikter som endast tjänar några få ”krigsherrar”?

Våld är inget botemedel för vår söndrade värld. Att möta våld med våld leder i bästa fall till en påtvingad migration och ett enormt lidande. Oerhörda resurser avsätts för militära ändamål och tas därigenom bort ifrån de vardagliga behoven hos de unga, hos familjer som utstår umbäranden, hos de äldre, sjuka och hos den stora majoriteten människor i vår värld. I värsta fall kan det leda till många människors, om inte allas, fysiska och andliga död.

De goda nyheterna

3. Jesus själv levde i en våldsam tid. Trots det, lärde han att det slagfält där våld och fred möts, är människans hjärta: ty ”inifrån, ur människornas hjärtan, kommer de onda tankarna” (Mark 7:21). I det här avseendet erbjuder Kristi budskap en radikalt positiv inställning. Han förkunnade osvikligt Guds ovillkorliga kärlek, som välkomnar och förlåter. Han undervisade sina lärjungar att älska sina fiender (jfr Matt 5:44) och att vända andra kinden till (jfr Matt 5:39). Jesus stakade ut ickevåldets väg när han hejdade männen från att stena kvinnan som ertappats med äktenskapsbrott (jfr Joh 8:1-11), och när han natten innan sin död sade till Petrus att sticka svärdet i skidan (jfr Matt 26:52). Han vandrade ickevåldets väg till slutet, till korset, genom vilket han blev vår fred och gjorde slut på fiendskapen (jfr Ef 2:14-16). Var och en som tar emot Jesu glada budskap kan erkänna det våld som finns inom honom eller henne själv och så bli helad av Guds barmhärtighet och i sin tur bli ett verktyg för försoning. Med den helige Franciskus av Assisis ord: ”När du

förkunnar fred med din mun, förvissa dig då om att du har en än större fred i ditt hjärta.”³

Att vara Jesu sanna efterföljare handlar i dag också om att omfatta hans ickevåldslära. Liksom min föregångare Benedikt XVI konstaterade så är denna lära om ickevåld ”realistisk eftersom den tar hänsyn till att det finns *alltför mycket* våld i världen, *alltför mycket* orättvisa, och att vi inte kan få bukt med denna situation annat än att bemöta den med *mer* kärlek, med *mer* godhet. Detta ’*mer*’ kommer från Gud.”⁴ Vidare underströk han att: ”För kristna är ickevåld inte bara ett taktiskt beteende utan deras grundläggande sätt att vara. Det är en attityd hos någon som är *så övertygad om Guds kärlek och kraft* att han eller hon inte är rädd för att bemöta det onda med endast kärlekens och sanningens vapen. Kärleken till vår fiende utgör kärnan i den ’kristna revolutionen’”.⁵ Evangeliet som befäller oss att *älska vår fiende* (jfr Luk 6:27) ”betraktas rätteligen som det kristna ickevåldets *magna carta*. Det handlar inte om att ge efter för ondskan ..., utan att bemöta det onda med det goda (jfr Rom 12:17-21), och därigenom bryta orättfärdens kedja.”⁶

Starkare än våldet

4. Icke-våld uppfattas ibland som underkastelse, som att man inte vill blanda sig i eller som passivitet, men i själva verket förhåller det sig tvärtom. När Moder Teresa tog emot Nobels fredspris 1979, uttryckte hon tydligt budskapet om ett aktivt ickevåld: ”Vi behöver inte bomber eller vapen i vår familj för att förstöra i syfte att uppnå fred – det räcker med att komma tillsammans och att älska varandra ... På så vis kan vi besegra allt det onda som finns i världen.”⁷ Vapnens kraft är bedräglig. ”Medan vapenhandlarna bedriver sin verksamhet ger fattiga fredsarbetare sina liv för att hjälpa en människa, och sedan ytterligare en, och en till”; för sådana fredsarbetare är Moder Teresa ”en symbol, en ikon för vår tid.”⁸ I september hade jag den stora glädjen att utropa henne till helgon. Jag lovordade hennes beredskap att vara tillgänglig för alla ”genom hennes sätt att välkomna alla och försvara det mänskliga livet, både de ofödda och de övergivna och förkastade ... Hon böjde sig ner inför de som var helt försvagade, de som lämnats att dö vid sidan av vägen. I dessa människor såg hon en gudagiven värdighet; hon gjorde sin röst hörd inför

³ ”The Legend of the Three Companions”, *Fonti Francescane*, no 1469.

⁴ Benedikt XVI, *Angelus*, 18 februari 2007.

⁵ *Ibid.*

⁶ *Ibid.*

⁷ Moder Teresa, Nobelföreläsning, 11 december 1979.

⁸ Meditation, ”The Road of Peace”, kapellet i *Domus Sanctae Marthae*, 19 november 2015.

denna världens mäktiga, så att de skulle inse sin skuld till de kriminella brott – ja, just kriminella brott! – som givit upphov till fattigdomen.”⁹ Som svar på detta var hennes uppdrag – och hon står för tusentals om inte miljontals människor – att nå ut till de lidande, och med en generös hängivenhet beröra och förbinda varje sårad kropp, hela varje söndrat liv.

Det beslutsamma och konsekventa utövandet av ickevåld har lett till imponerande resultat. Vi kommer aldrig att glömma de landvinningar som Mahatma Gandhi och Khan Abdul Ghaffar Khan uppnådde genom befrielsen av Indien, och Dr Martin Luther King Jr genom bekämpandet av rasdiskriminering. I synnerhet kvinnor är ickevåldsledare, till exempel Leymah Gbowee och tusentals liberiska kvinnor som organiserade bönemöten och ickevåldsprotester som fick till stånd fredssamtal på hög nivå för att få slut på det andra inbördeskriget i Liberia.

Vi ska heller inte glömma det händelserika årtiondet som slutade med kommunistregimernas fall i Europa. De kristna gemenskaperna bidrog på sitt eget sätt genom ständig bön och modiga handlingar. Den helige Johannes Paulus II:s ledarskap och undervisning hade ett särskilt inflytande. När min företrädare i sin encyklika *Centesimus Annus* från 1991 såg tillbaka på händelserna under 1989 påpekade han särskilt det faktum att avgörande förändringar i människors, nationers och staters liv hade skett ”genom fredliga protester och endast med sanningens och rättvisans vapen.”¹⁰ Påven Johannes Paulus sade vidare: ”Må människor lära sig att kämpa för rättvisa utan våld, och avstå från klasskamp i inbördes tvister och från krig i internationella konflikter.”¹¹

Kyrkan har varit engagerad i ickevåldsstrategier för att skapa fred i många länder, och förmått även de mest våldsamma parter att göra ansträngningar för att bygga en rättfärdig och varaktig fred.

Detta slags ansträngningar till gagn för offer för orättvisor och våld är inte något som är typiskt för katolska kyrkan, utan utmärker många religiösa traditioner för vilka ”medlidande och ickevåld är väsentliga element för en rätt livsföring.”¹² Jag vill ånyo starkt understryka att ”ingen religion utövar terrorism”.¹³ Våld vanhelgar Guds namn.¹⁴ Låt oss aldrig förtröttnas

⁹ Homilia vid kanoniseringen av Moder Teresa av Calcutta, 4 september 2016.

¹⁰ No 23.

¹¹ Ibid.

¹² Tal till representanter från olika religioner, 3 november 2016.

¹³ Tal till ett möte för folkrörelser från Tredje Världen, 5 november 2016.

¹⁴ Jfr tal till det interreligiösa mötet med muslimernas Sheikh i Kaukasus och representanter från olika religiösa gemenskaper, Baku, 2 oktober 2016.

att upprepa: ”Guds namn kan inte användas för att rättfärdiga våld. Bara freden är helig. Bara freden är helig, inte kriget!”¹⁵

Grunden för en ickevåldspolitik

5. Om våldet har sina rötter i människans hjärta så är det avgörande att ickevåld framför allt utövas i familjen. Det är en del av den kärlekens glädje som jag i mars beskrev i min exhortation, *Amoris Laetitia*, som en följd av två år av reflektion över äktenskap och familj i kyrkan. Familjen är den oundgängliga smältdegel där äkta makar, föräldrar och barn, bröder och systrar lär sig att kommunicera och att visa en generös omtanke för varandra, och där motsättningar och även konflikter måste lösas inte med våld utan genom dialog, respekt, hänsyn, barmhärtighet och förlåtelse.¹⁶ Kärlekens glädje strömmar från familjerna ut i världen och strålar ut till hela samhället.¹⁷ En vänskapens etik och en fredlig samlevnad mellan individer och mellan folk kan inte grundas på fruktan, våld och småsinthet, utan på ansvar, respekt och en uppriktig dialog. Därför vädjar jag om nedrustning och för ett förbud mot och avskaffande av kärnvapen. Nukleärt avskräckningsmedel och hotet om en ömsesidig förstörelse förmår inte att lägga grunden till en sådan etik.¹⁸ Med samma allvar vädjar jag om ett slut på våld i familjen och på övergrepp på kvinnor och barn.

Barmhärtighetens jubelår som avslutades i november uppmanade var och en av oss att se inåt och att låta Guds barmhärtighet uppfylla oss. Jubileumsåret lärde oss att inse hur många individer och sociala grupper som behandlas med likgiltighet och hur många som är underkastade orättvisor och våld. Dessa människor är också en del av vår ”familj”; de är också våra bröder och systrar. Icke-våldets politik måste börja i hemmet och sedan spridas till hela den mänskliga familjen. ”Den heliga Theresa av Lisieux inbjuder oss att gå kärlekens lilla väg, att inte glömma att säga ett vänligt ord, att le eller göra vilken liten gest som helst som sår fred och vänskap. En fullödig ekologi består också av dagliga enkla handlingar som bryter med våldets, exploateringens och självskhetens logik.”¹⁹

¹⁵ Tal i Assisi, 20 oktober 2016.

¹⁶ Jfr den postsynodala Apostoliska exhortationen *Amoris Laetitia*, 90 – 130.

¹⁷ Jfr *ibid.*, 133, 194, 234.

¹⁸ Jfr budskapet till konferensen om kärnvapnens följder för mänskligheten, 7 december 2014.

¹⁹ Encykliken *Laudato Si*, 230.

Min inbjudan

6. Fredsbyggande genom ett aktivt ickevåld kompletterar på ett naturligt och nödvändigt sätt kyrkans ständiga ansträngningar att begränsa användandet av våld genom att tillämpa moraliska normer. Hon gör det genom att delta i arbetet i internationella institutioner och genom det kompetenta bidrag som så många kristna ger när det gäller lagstiftning på alla nivåer. Jesus själv erbjuder en ”manual” för detta slags fredsstiftande arbete i Bergspredikan. De åtta Saligprisningarna (jfr Matt 5:3-10) tecknar ett porträtt av den person som vi kan kalla salig, god och äkta. Saliga är de saktmodiga, de barmhärtiga och de som stiftar fred, säger Jesus, de som är renhjärtade, och de som hungrar och törstar efter rättfärdighet.

Detta är också ett program och en utmaning för politiska och religiösa ledare, för internationella institutioners ledare, för företagsledare och chefer inom media: att tillämpa Saligprisningarna när de utövar sina respektive ansvarsområden. Det är en utmaning att bygga samhällen, gemenskaper och företag genom att agera som fredsstiftare. Man visar barmhärtighet när man vägrar att förkasta människor, vägrar att skada miljön, eller vägrar att vinna över den andre till vilket pris som helst. Att agera så kräver ”en vilja att utan omsvep bemöta konflikten, att lösa den och att göra den till en länk i en ny process.”²⁰ Att handla på det här viset innebär att välja solidariteten som ett sätt att göra historia och bygga vänskap i ett samhälle. Aktivt ickevåld är ett sätt att visa att enhet verkligen är kraftfullare och mer fruktbar än konflikt. Allting i världen är sammanlänkat.²¹ Förvisso kan olikheter ge upphov till motsättningar. Men låt oss bemöta dem på ett konstruktivt sätt och med ickevåld, så att ”spänningar och motsättningar kan leda till en mångskiftande och livgivande enhet”, och så bevara ”det som är meningsfullt och användbart för båda parter.”²²

Jag utlovar kyrkans stöd i varje ansträngning att bygga fred genom aktivt och kreativt ickevåld. Den 1 januari 2017 kommer det nya Dikasteriet för Främjandet av en Fullödig Mänsklig Utveckling att påbörja sitt arbete. Det ska stödja kyrkan att alltmer effektivt verka för ”rättvisans, fredens och skapelsens ovärderliga goda” och visa en omsorg om ”migranter, de som är i nöd, de sjuka, de uteslutna och marginaliserade, de fängslade och arbetslösa, liksom de som är offer för väpnade konflikter, naturkatastrofer,

²⁰ Apostoliska exhortationen, *Evangelii Gaudium*, 227.

²¹ Jfr encyklikan *Laudato Si*, 16, 117, 138.

²² Apostoliska exhortationen, *Evangelii Gaudium*, 228.

och alla de som är underkastade olika former av slaveri och tortyr.”²³ Hur blygsamt varje sådant svar än är så hjälper det att bygga en värld som är fri från våld, och är ett första steg mot rättvisa och fred.

Sammanfattning

7. Som traditionen bjuder undertecknar jag detta budskap den 8 december på högtiden för Jungfru Marias Utkorelse och Fullkomliga Renhet. Maria är Fredens Drottning. När hon födde sin Son, prisade änglarna Gud och önskade fred på jorden till män och kvinnor av god vilja (jfr Luk 2:14). Låt oss be om hennes vägledning.

”Vi vill alla fred. Många människor bygger fred dag för dag genom små gester och handlingar; många av dem lider, men håller tålmodigt ut i sina ansträngningar att stifta fred.”²⁴ Må vi under 2017 i bön och handling hängivet förjaga allt våld från våra hjärtan, vare sig det är fråga om ord eller handlingar, och bli ickevåldsmänniskor och så bygga gemenskaper av ickevåld som verkligen bryr sig om vårt gemensamma hem. ”Ingenting är omöjligt om vi i bön vänder oss till Gud. Alla, var och en, kan bli en fredens hantverkare.”²⁵

Vatikanen, den 8 december 2016

Franciskus

²³ Apostoliskt brev *Motu Proprio* för inrättandet av Dikasteriet för Främjandet av en Fullödig Mänsklig Utveckling, 17 augusti 2016.

²⁴ *Regina Coeli*, Betlehem, 25 maj 2014.

²⁵ Appell, Assisi, 20 september 2016.